(૧૦)

પ્ર.૧ (ક) બીજા શ્રમણસૂત્રમાંથી બંધબેસતા શબ્દો લખો. **(૨)**

જવાબ

૧. બાળકને ઓળંગીને ભિક્ષા લીધી હોય. **સાણા વચ્છા દારા સંઘટ્ટણાએ**

૨. સાધુ માટે બનાવેલો આહાર લીધો હોય. **ઉપ્પાયણેસણાએ**

૩. ઉપરથી કોથમીર નાંખેલી હોય તેવું ભોજન લીધું હોય. **હરિય ભોયણાએ, સચિત્ત નિક્ખેવણિયાએ**

૪. ગાય માટે બનાવેલી રોટલી લીધી હોય. **મંડી પાહુડિયાએ**

(ખ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૮)**

૧. લોગસ્સ અને નમોત્થુણંમાં શું તફાવત છે?

જ. લોગસ્સમાં તીર્થંકરોની નામ સ્તુતિ છે, જ્યારે નમોત્થુણંમાં અરિહંત, સિદ્ધની ગુણ સ્તુતિ, ગુણ સ્મરણ છે. લોગસ્સ કાવ્યમય (પદ્ય) છે, જ્યારે નમોત્થુણં પાઠમય (ગદ્ય) છે.

૨. મહાવ્રતની ભાવના, સાધુને જઘન્ય જ્ઞાન, કોટિ, મહાવ્રત કેટલા? માત્ર સંખ્યા લખો.

જ. ૨૫, અષ્ટ પ્રવચન, ૯, ૫.

૩. રોજ બે વખત પ્રતિક્રમણ કરવાથી શું લાભ થાય? આખા વર્ષમાં ચોમાસી અને દેવસિય પ્રતિક્રમણ કેટલા?

જ. વ્રતમાં લાગેલા દોષોનું નિવારણ થાય છે અને વ્રતોની શુદ્ધિ થાય છે, ઉત્કૃષ્ટ રસ આવે તો તીર્થંકરનામ કર્મ ઉપાર્જન કરે છે. ચોમાસી – ૩, દેવસિય – ૩૩૫

૪. પચ્ચક્ખાણમાં કયા કયા આગાર આવે છે? માત્ર નામ લખો.

જ. અન્નત્થણાભોગેણં, સહસ્સાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં.

(૭૫)

પ્ર.૨ (ક) દશવૈકાલિક સૂત્રના આધારે જવાબ લખો. **(૨૫)**

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. **(૧૨)**

૧. જઈ તં...... **પાના નં. ૧૯ ગાથા ૯** ૨. આયાવયંતિ...... **પાના નં. ૨૪ ગાથા ૧૨**

૩. સંણિહી...... **પાના નં. ૨૧ ગાથા ૩**

(આ) નીચેના વાક્યો કઈ ગાથાના છે તે ગાથા લખો. (અર્થ નહીં) **(૮)**

જવાબ **(માત્ર ગાથા લખવી અર્થ નહિ)**

૧. દેનાર ગૃહસ્થને પણ દુ:ખ ન થાય. **પાના નં. ૧૫ ગાથા ૪**

૨. વાયુની જેમ અપ્રતિબંધ વિહારી... **પાના નં. ૨૩ ગાથા ૧૦**

૩. સારા આશયવાળા વચનો સાંભળીને. **પાના નં. ૧૯ ગાથા ૧૦**

૪. સંકલ્પને વશ થઈને ખેદ પામે છે. **પાના નં. ૧૬ ગાથા ૧**

(ઇ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો. **(૩)**

જવાબ

૧. અણિસ્સિયા **નિશ્રા વગરના એટલે કુળાદિના પ્રતિબંધ રહિત**

૨. પરિવ્વયંતો **વિચરતા**

૩. પાહણાપાએ **પગરખા આદિ પગમાં ધારણ કરવા**

૪. અભિહડાણિ **સાધુ નિમિત્તે ઘરેથી કે ગામથી સામે લાવીને આપે**

૫. કમાહિ **ઉલ્લંઘી જા, કાબુમાં રાખ**

૬. લબ્ભામો **પામીશું**

(ઈ) દશવૈકાલિક સૂત્રના બીજા અધ્યયનનું નામ શું છે? પર અનાચાર કયા અધ્યયનમાં આવે છે? સંગ્રહ કરી રાખવો આ શબ્દ જે ગાથામાં આવે છે? તે ગાથામાં આવતા હોય તે ગાથા લખો. **(૨)**

જ. શ્રામણ્યપૂર્વક (સામણણપુવ્વયં). ત્રીજા અધ્યયનમાં. પાના નં. ૨૧ ગાથા ૩ (માત્ર ગાથા અર્થ નહિ).

(ખ) નિયંઠાના આધારે જવાબ લખો. (૨૫)

(અ) કોઈપણ બે દ્વાર લખો. (૫)

૧. સમુદ્‌ઘાત દ્વાર – **પુલાકમાં ૩ સમુદ્‌ઘાત વેદનીય–કષાય–મારણાંતિક, બકુશ–પડિસેવણામાં ૫ સમુદ્‌ઘાત વેદનીય–કષાય–મારણાંતિક–વૈક્રિય–તૈજસ, કષાયકુશીલમાં ૬ સમુદ્‌ઘાત વેદનીય–કષાય–મારણાંતિક–વૈક્રિય–તૈજસ–આહારક, નિર્ગ્રંથમાં એકપણ સમુદ્‌ઘાત નથી, સ્નાતકમાં જો હોય તો ૧ સમુદ્‌ઘાત કેવળ.**

૨. ભવ દ્વાર – **પુલાક અને નિર્ગંથ ભવ કરે જઘન્ય ૧ ઉત્કૃષ્ટ ૩ (મનુષ્યના), બકુશ, પડિસેવણા કષાયકુશીલ ભવ કરે જઘન્ય ૧ ઉત્કૃષ્ટ ૮, સ્નાતક તે જ ભવે મોક્ષે જાય.**

૩. ચારિત્ર દ્વાર – **ચારિત્ર ૫ છે. સામાયિક ચારિત્ર–છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર–પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્ર–સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્ર– યથાખ્યાત ચારિત્ર. પુલાક– બકુશ–પડિસેવણામાં ૨ ચારિત્ર સામાયિક–છેદોપસ્થાપનીય, કષાયકુશીલમાં ૪ ચારિત્ર સામાયિક–છેદોપસ્થાપનીય–પરિહારવિશુદ્ધ–સૂક્ષ્મ સંપરાય, નિર્ગ્રંથ–સ્નાતકમાં ૧ યથાખ્યાત ચારિત્ર હોય.**

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. સ્નાતકના ભેદ કેટલા? તેમાંથી ત્રીજો અને પાંચમો ભેદ લખો.

જ. ૫ ભેદ. ૩) અકમ્મે – ઘાતી કર્મથી રહિત. ૫) અપરિસ્સવી – કર્મબંધના પ્રવાહથી રહિત એવા અબંધક.

૨. પુલાકમાં વેદ કેટલા? શા માટે? અવેદી નિયંઠા કેટલા? કયા? કયા?

જ. બે. પુરુષવેદી અને પુરુષ નપુંસકવેદી. સ્ત્રીને પૂર્વનું જ્ઞાન હોતું નથી માટે સ્ત્રીને તથા જન્મ નપુંસકને પુલાક લબ્ધિ હોતી નથી. અવેદી નિયંઠા ૩ – કષાયકુશીલ, નિર્ગ્રંથ, સ્નાતક.

૩. પડિસેવણાનો બારમો કાળ દ્વાર લખો.

જ. મહાવિદેહમાં હોય. (કારણ ત્યાં સદા નોઉત્સર્પિણી નોઅવસર્પિણી કાળ છે.) અવસર્પિણી કાળમાં ૩જે, ૪થે, ૫ મે આરે જન્મે અને ૩જે, ૪થે, ૫ મે આરે પ્રવર્તે. ઉત્સર્પિણી ૨જે, ૩જે, ૪થે આરે જન્મે અને ૩જે, ૪થે, આરે પ્રવર્તે.

૪. વીતરાગીને શરીર કેટલા? કયા કયા? તેમને શ્રુતજ્ઞાન કેટલું?

જ. ત્રણ. ઔદારિક, તૈજસ, કાર્મણ. નિર્ગ્રંથને જઘન્ય અષ્ટ પ્રવચન માતા ઉત્કૃષ્ટ ૧૪ પૂર્વ. સ્નાતકને કેવળજ્ઞાન હોવાથી સૂત્ર (શ્રુત) વ્યતિરિક્ત કહેવાય છે.

૫. બકુશમાં ચારિત્ર પર્યવ કેટલા? બકુશ કોનાથી હીન, અધિક અને છટ્ઠાણવડિયા?

જ. અનંતા. પુલાકથી અનંતગુણવૃદ્ધિ. બકુશથી અને પડિસેવણાથી, કષાયકુશીલથી છટ્ઠાણવડિયા. નિર્ગ્રંથ અને સ્નાતકથી અનંતગુણહીન.

(ઇ) માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. (૬)

૧. ઘણા જીવ અપેક્ષાએ પડિસેવણાનું અંતર કેટલું? શા માટે?

જ. અંતર ન પડે કારણ કે મહાવિદેહની અપેક્ષાએ શાશ્વતા છે.

૨. નિર્ગ્રંથમાં પરિણામ કેટલા? કયા કયા?

જ. બે. વર્ધમાન અને અવસ્થિત.

૩. બકુશ આહારક સમુદ્‌ઘાત શા માટે ન કરે?

જ. આહારક સમુદ્‌ઘાત ૧૪ પૂર્વી જ કરે છે. જ્યારે બકુશને તેટલું જ્ઞાન હોતું નથી.

૪. કષાયકુશીલ પોતાનું સ્થાન છોડી ક્યાં જાય?

જ. પુલાક, બકુશ, પડિસેવણા, અસંયમ, સંયમાસંયમ કે નિર્ગ્રંથ.

૫. સ્નાતક વર્તમાન અને પૂર્વ પર્યાય અપેક્ષાએ કેટલા?

જ. વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષા જઘન્ય ૧–૨–૩ ઉત્કૃષ્ટ ૧૦૮, પૂર્વ પર્યાય અપેક્ષા પ્રત્યેક ક્રોડ નિયમા.

૬.પુલાકની ઘણા જીવ અપેક્ષાઅ સ્થિતિ કેટલી?

જ. જઘન્ય ૧ સમય ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત.

(ઈ) ખાલી જગ્યા પૂરો. **(૪)**

	જવાબ
૧. નિર્ગ્રંથ ...... અને ...... ભાવમાં હોય.	**ઉપશમ, ક્ષાયિક**
૨. બકુશની એક ભવ અપેક્ષા સ્થિતિ ...... અને ...... છે.	**૧ સમય, દેશેઉણા ક્રોડપૂર્વ વર્ષ**
૩. કષાયકુશીલમાં ...... અને ...... સંજ્ઞા હોય.	**સંજ્ઞાબહુત્તા, નોસંજ્ઞાબહુત્તા**
૪. પુલાક ઘણા ભવ અપેક્ષા ...... અને ...... વાર આવે.	**૨,૭**

(ગ) સંજ્યાના આધારે જવાબ લખો. **(૨૫)**

(અ) કોઈપણ બે દ્વાર લખો. **(૫)**

૧. કષાય દ્વાર – **સામાયિક, છેદોપસ્થાપનીયમાં સંજ્વલનના ૪–૩–૨ કષાય હોય, પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રમાં સંજ્વલનના ૪, સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રમાં માત્ર સંજ્વલન લોભ, યથાખ્યાત ચારિત્ર અકષાયી (ઉપશાંત કે ક્ષીણ) હોય.**

૨. ક્ષેત્ર દ્વાર (૩૩ મો દ્વાર) – **પ્રથમ ૪ સંયતિ લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં હોય. યથાખ્યાત ચારિત્રી લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં, ઘણા અસંખ્યાતમા ભાગમાં અથવા સર્વ લોકમાં હોય. કેવળ સમુદ્ઘાત આશ્રી.**

૩. અલ્પબહુત્વ દ્વાર – **સૌથી થોડા સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રવાળા, તેથી પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્રવાળા સંખ્યાત ગુણા, તેથી યથાખ્યાત ચારિત્રવાળા સંખ્યાતગુણા, તેથી છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રવાળા સંખ્યાતગુણા, તેથી સામાયિક ચારિત્રવાળા સંખ્યાતગુણા.**

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૧૦)**

૧. પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્રમાં કલ્પ કેટલા? કયા કયા? તેનો લિંગ દ્વાર લખો.

જ. ૩. સ્થિત, સ્થવિર, જિનકલ્પ. દ્રવ્ય અને ભાવથી સ્વલિંગી હોય છે.

૨. યથાખ્યાત ચારિત્રમાં ઘણા ભવ આશ્રી ઉપશમ શ્રેણી ઉત્કૃષ્ટ કેટલીવાર આવે? શા માટે?

જ. ૫ વાર. ઉત્કૃષ્ટ ૩ ભવ હોવાને કારણે એક ભવમાં બે વાર (ઉપશમ શ્રેણી આશ્રી), અન્ય ભવમાં બે વાર (ઉપશમ શ્રેણી આશ્રી) અને અન્ય ત્રીજા ભવમાં ૧ વાર (ક્ષપક શ્રેણી આશ્રી) એમ ઘણા ભવ આશ્રી ૫ વાર.

૩. સામાયિક ચારિત્રવાળો કેટલી પદવી પામે? તેમની ગતિ અને સ્થિતિ લખો.

જ. ઈન્દ્ર, સામાનિક, ત્રાયસ્ત્રિંશક, લોકપાલ, અહમેન્દ્ર આ પાંચમાંથી કોઈપણ એક પદવી પામે. ગતિ–જઘન્ય સૌધર્મ કલ્પ, ઉત્કૃષ્ટ ૫ અનુત્તર વિમાન, સ્થિતિ–જઘન્ય ૨ પલ્ય, ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગર.

૪. છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રમાં શ્રુતજ્ઞાન આશ્રી અભ્યાસ કેટલો? તેમનો બંધ અને વેદે દ્વાર લખો.

જ. જઘન્ય અષ્ટ પ્રવચન ઉત્કૃષ્ટ ૧૪ પૂર્વ પૂર્ણ. બંધ દ્વાર – ૭/૮ કર્મનો બંધ કરે. વેદે દ્વાર – ૮ કર્મ વેદે.

૫. સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રમાં પરિણામ કેટલા? કયા? કયા? તે પરિણામની સ્થિતિ લખો.

જ. બે, હિયમાન અને વર્ધમાન. બંનેની સ્થિતિ જઘન્ય ૧ સમય ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત.

(ઇ) માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. **(૬)**

	જવાબ
૧. યથાખ્યાત ચારિત્રમાં લેશ્યા કેટલી? કઈ કઈ?	**૧ શુક્લ લેશ્યા અથવા અલેશી.**
૨. સામાયિક ચારિત્રનો તીર્થ દ્વાર લખો.	**તીર્થ અને અતીર્થ બંનેમાં હોય.**
૩. સૂક્ષ્મ સંપરાયવાળો કેટલા કર્મ બાંધે? કયા?	**છ, મોહનીય અને આયુષ્ય વર્જીને.**
૪. પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્રનો ક્ષેત્ર દ્વાર લખો. (૧૧ મો)	**૫ ભરત અને ૫ ઈરવતમાં જ હોય. સંહરણ ન થાય.**
૫. છેદોપસ્થાપનીયમાં વેદ કેટલા? કયા? કયા?	**૩ વેદ અથવા અવેદી.**
૬. અકષાયી કેટલા ભવ કરે?	**જઘન્ય ૧ ઉત્કૃષ્ટ ૩ અથવા તે જ ભવે.**

(ઈ) ખાલી જગ્યા પૂરો. **(૪)**

૧. છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્ર મૂળ ગુણ ...... અને ...... હોય.

જ. પ્રતિસેવી, અપ્રતિસેવી.

૨. સામાયિક ચારિત્રની એક જીવ અપેક્ષા જઘન્ય ...... અને ઉત્કૃષ્ટ ...... સ્થિતિ હોય.

જ. ૧ સમય, દેશે ઉણા ક્રોડપૂર્વ.

૩. પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્રવાળા પોતાનું સ્થાન છોડીને ...... અને ...... માં જાય.

જ. છેદોપસ્થાપનીય, અસંયમ.

૪. સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રનું ઘણા જીવ અપેક્ષા અંતર જઘન્ય...... અને ઉત્કૃષ્ટ...... હોય.

જ. ૧ સમય, ૬ માસ.

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. બ્રાહ્મણના કોઈપણ ત્રણ લક્ષણ લખો. **(૩)**

જ. પાના નં. ૭૦/૭૧.

૨. વિજયઘોષ કઈ નગરીમાં રહેતા હતા? તેમનો પરિચય શું? તેમને જ્ઞાન કેટલું હતું? **(૨×૬)**

જ. વારણસી. જયઘોષ મુનિના ભાઈ હતા. સંસ્કૃતના પ્રકાંડ પંડિત, વેદ અને વેદાંતના જાણકાર હતા.

૩. જયઘોષે વિજયઘોષને દીક્ષા લેવાનું શા માટે કહ્યું?

જ. ભયાનક ઘોર સંસાર સાગરમાં ભોગો ભોગવવાથી કર્મનો બંધ થાય છે. ભોગોનું સેવન ન કરનાર કર્મથી નિર્લેપ થઈ જાય છે. ભોગી સંસારમાં ભ્રમણ કરે છે અને અભોગી મુક્ત થાય છે માટે.

૪. વિજયઘોષે જયઘોષને કર્તા અને જ્ઞાતા શા માટે કહ્યા?

જ. જે યજ્ઞમાં કર્મની આહુતિ દેવાય છે તેવા ભાવયજ્ઞના કર્તા આપ છો.
જેના દ્વારા આત્મશુદ્ધિનું જ્ઞાન થાય તેવી સાચી વેદવિદ્યાના જ્ઞાતા આપ છો.

૫. વિજયઘોષ રસયુક્ત ભોજન કોને આપવાના મતમાં હતા?

જ. બ્રાહ્મણ હોય, વેદના જાણકાર હોય, યજ્ઞ કરનાર હોય, જ્યોતિષી આદિ અંગના જાણકાર હોય, ધર્મશાસ્ત્રમાં પારંગત હોય, જે પોતનો તથા બીજાનો ઉદ્ધાર કરવામાં સમર્થ હોય.

૬. વિજયઘોષે ભિક્ષા આપવાની ના પાડવા પર જયઘોષ મુનિએ શું કર્યું?

જ. જયઘોષ મુનિ જરાપણ ગુસ્સે ન થયા અને પ્રસન્ન પણ ન થયા પરંતુ સમભાવમાં રહ્યા. ત્યારપછી મુનિએ અન્ન, જળ કે જીવનનિર્વાહ માટે નહિ પરંતુ બ્રાહ્મણને મિથ્યા જ્ઞાન, મિથ્યા દર્શનથી મુક્ત કરાવવા ઉપદેશ આપ્યો.

૭. શું કરવાથી શ્રમણ કે તપસ્વી બની જવાતું નથી?

જ. માત્ર માથું મુંડાવાથી કોઈ શ્રમણ થઈ જતું નથી. વલ્કલના ઝાડની છાલના કપડા પહેરવાથી કોઈ તપસ્વી બની જતું નથી.

અથવા

પ્ર.૩ ભક્તામરના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)

૧. બુદ્ધ્યા .... **પાના નં. ૬૩ ગાથા ૩** ૨. નાત્યદભૂતં .... **પાના નં. ૬૭ ગાથા ૧૦**

૩. સોઽહં .... **પાના નં. ૬૪ ગાથા ૫**

(આ) નીચેના વાક્યો કઈ ગાથાના છે તે ગાથા લખો. (અર્થ નહીં) (૩)

૧. ત્રણ લોકને વિષે એક માત્ર આભૂષણરૂપ.... **પાના નં. ૬૮ ગાથા ૧૨**

૨. ત્રણ જગતના જીવોના પાપોને હણી નાંખે છે. **પાના નં. ૬૬ ગાથા ૯**